

РОЗПОВСЮДЖЕНІСТЬ ФАКТОРІВ РИЗИКУ ІШЕМІЧНОЇ ХВОРОБИ СЕРЦЯ У ПРАЦІВНИКІВ СОЛОТВИНСЬКИХ СОЛЕКОПАЛЕНЬ

Блецкан М. М.

Протягом останніх 10-15 років перше місце в структурі смертності населення працездатного віку займають серцево-судинні захворювання [4].

Відомо, що основні серцево-судинні захворювання, в першу чергу ішемічна хвороба серця (ІХС), частіше розвиваються та протікають важче в групах населення, де палять, мають надлишкову масу тіла, дисліпопротеїдемію, зокрема, гіперхолестеринемію, зазнають значних психоемоційних навантажень [5].

Знання регіональних особливостей поширеності ішемічної хвороби серця та її факторів ризику серед організованого та неорганізованого населення є основою для диференційного підходу до заходів первинної

та вторинної профілактики серцево-судинних захворювань серед населення, яке проживає в різних клімато-географічних зонах [5].

Епідеміологічні дослідження, присвячені проблемі розповсюдженості основних факторів ризику ішемічної хвороби серця, проводилися серед організованого і, особливо, неорганізованого населення.

При вивченні частоти факторів ризику ІХС серед неорганізованого населення дослідження в основному проводилися серед чоловіків великих міст [6].

Роботи, присвячені вивченню поширеності основних факторів ризику ІХС серед організованих популяцій з урахуванням професійних факторів, малочисленні. Зокрема, це в основному дослідження, що проводилися серед гірників вугільних шахт Донбасу [3].

Розповсюдженість основних факторів ризику ІХС серед працівників солекопалень, зайнятих добуванням та переробкою кам'яної солі, не вивчалася. У процесі добування та переробки кам'яної солі на солекопів діє комплекс несприятливих виробничих факторів - підвищена концентрація пилу кам'яної солі в повітрі робочої зони, нестандартний мікроклімат, психоемоційні та фізичні навантаження.

Умови праці солекопів до деякої міри подібні до умов праці гірників [3]. Дані ряду досліджень свідчать про більш високу розповсюдженість ішемічної хвороби серця та її основних факторів ризику серед гірників, ніж в популяції взагалі.

Відсутність даних про розповсюдженість факторів ризику ІХС серед працівників солекопалень та необхідність розробки профілактичних програм серед солекопів визначили актуальність даної роботи.¹

З метою виявлення особливостей поширення основних факторів ризику ІХС (дисліпопротеїдемії, артеріальної гіпертензії, надмірної маси тіла, паління) обстежено 1452 працівники Солотвинських солекопалень Тячівського району Закарпатської області. Обстежено 977 чоловіків та 475 жінок - працівників Солотвинських солекопалень.

Програма обстеження включала: опитування за стандартною кардіологічною анкету ВООЗ для виявлення стенокардії напруги та можливого інфаркту міокарда в анамнезі; реєстрацію ЕКГ спокою в 12 стандартних відведеннях; вимірювання артеріального тиску; антропометрію; опитування про паління; біохімічне визначення вмісту ліпідів в плазмі крові; визначення добового натрійурезу.

Всі методи обстеження (епідеміологічні та біохімічні) були стандартизовані.

До групи осіб з артеріальною гіпертензією (АГ), згідно з критеріями ВООЗ, включали обстежених з рівнем систолічного артеріального тиску (САТ) ≥ 160 мм рт.ст. і/або діастолічного артеріального тиску (ДАТ) ≥ 95 мм рт.ст. або з нормальним рівнем артеріального тиску при антигіпертензивному лікуванні протягом останніх двох тижнів.

Надмірну масу тіла (НМТ) оцінювали за допомогою індекса Кетле, що визначався як відношення маси тіла в кілограмах до квадрату росту в m^2 . У групу з надмірною масою тіла віднесли осіб з величиною індекса Кетле ≥ 29 kg/m^2 .

За допомогою опитування про паління виявляли осіб, що палять зараз, палили в минулому та ніколи не палили. До осіб, що палять, відносили тих, які щоденно випалюють хоча б одну сигарету.

Вміст холестерину (ХС) та тригліцеридів (ТГ) визначали в плазмі крові на автоаналізаторі "Pointe 180" США із застосуванням контролю якості ліпідних досліджень.

Біохімічні дослідження виконані на базі науково-практичного об'єднання "Реабілітація" МОЗ України.

Аналіз одержаних даних проводився методом варіаційної статистики на ЕОМ з використанням пакету прикладних статистичних програм. Вірогідність різниці показників визначали за допомогою t-критерія Стьюдента.

Особливістю виробничого середовища Солотвинських солекопалень є наявність в повітрі робочої зони пилу кам'яної солі. На більшості наземних та підземних дільницях запиленість сіллю значно перевищує норму, що становить $5mg/m^3$.

Наявність надходження надмірної кількості хлориду натрію до організму працівників Солотвинських солекопалень підтверджено показниками добового натрійурезу. Так, виявлено вірогідне підвищення середніх показників натрійурезу у здорових працівників Солотвинських солекопалень в порівнянні з працівниками контрольної популяції, що складає $195,8 \pm 2,1$ та $142,7 \pm 2,3$ ммоль/24 год відповідно ($p < 0,001$).

При розгляді розповсюдженості артеріальної гіпертензії серед працівників солерудника нами виділено дві групи - особи з артеріальною гіпертензією в поєднанні з ІХС та без ІХС від загального числа обстежених працівників. Так, поширеність артеріальної гіпертензії в поєднанні з ІХС серед працівників чоловічої статі Солотвинських солекопалень становить 4,6%, а серед жінок - 4,3%. Показник поширеності артеріальної гіпертензії без ІХС становить 12,1% серед чоловіків та 10,9% серед жінок Солотвинських солекопалень.

Іншим фактором ризику ішемічної хвороби серця є рівень ліпідів в плазмі крові.

Дослідження показало, що серед працівників чоловічої статі Солотвинського солерудника гіперхолестеринемія реєструється у 23,2% осіб, а гіпертригліцеридемія - у 17,1%.

Показники поширеності надмірної маси тіла серед працівників Солотвинських солекопалень складають 12,5% серед чоловіків та 36,1% серед жінок ($p < 0,001$).

Вірогідно вища поширеність надмірної маси тіла серед жінок в порівнянні з чоловіками цілком узгоджується з результатами більшості інших досліджень [1].

Частота даного фактора ризику ІХС зростає з віком як у чоловіків, так і серед жінок, які працюють на Солотвинському солеруднику. Якщо у віковій групі 20-29 років частота надмірної маси тіла серед чоловіків та жінок вірогідно не відрізняється і становить відповідно 2,8 та 5,4% ($p > 0,05$), то у віковій групі 50-59 років поширеність надмірної маси тіла у 2,8 рази вища серед жінок (53,9%) в порівнянні з чоловіками даної вікової групи (19,2%, $p < 0,001$).

Розповсюдженість паління серед обстежених чоловіків Солотвинських солекопалень висока і становить в цілому 60,4% при середній інтенсивності паління $15,7 \pm 0,7$ сигарет за день.

Звичка палити серед жінок, що працюють на Солотвинському солеруднику, поширена значно менше і становить 0,7%.

Серед чоловіків Солотвинських солекопалень лише 14,5% осіб ніколи не палили, а група тих, хто палив в минулому і відмовився від цієї звички переважно через погіршення стану здоров'я, становить 25,1%.

Поширеність паління серед чоловіків Солотвинських солекопалень поступово зменшується з віком: від 69,7% у віковій групі 20-29 років до 54,7% у групі 50-59 років.

Таким чином, проведене дослідження дозволило вивчити особливості розповсюдженості основних факторів ризику ІХС серед працівників солекопалень, які працюють в умовах високої концентрації пилу кам'яної солі в повітрі робочої зони та надходження надмірної кількості кухонної солі з їжею.

ЛІТЕРАТУРА

1. Горбась И.М., Грищенко В.Г., Смирнова И.П. Распространенность ишемической болезни сердца среди различных профессиональных групп сельского населения Украинской ССР // Гигиена труда. - 1990. - Вып.26. - С.66-69.

2. Константинов В.В., Жуковский Г.С., Перова Н.В., Константинова О.С., Капустина А.В., Бурлуцкий Г.И. Распространенность ишемической болезни сердца в связи с основными факторами риска среди мужчин 20-59 лет Москвы // Кардиология. - 1988. - № 10. -

3. Копытина Р.А., Кудинова Т.В., Черкесов В.В., Верченко Н.В., Урсакий Т.Н. Распространенность факторов риска ишемической болезни сердца у горнорабочих угольных шахт // Врачеб. дело. - 1988. - № 10. - С.102-104.

4. Назаренко В.Р., Дорогий А.П., Солоненко Й.Н., Швидченко А.Й. О структуре смертности от сердечно-сосудистых заболеваний // Врачеб. дело. - 1992. - № 1. - С.123-125.

5. Оганов Р.Г. Первичная профилактика ишемической болезни сердца. - М.: Медицина, 1990. - 159 с.

6. Смирнова И.П. Популяционное исследование ишемической болезни сердца у мужчин в возрасте 20-69 лет, факторы риска и гормональный спектр крови: Автореф. дис... д-ра мед.наук. - К., 1984. - 31 с.

Summary

THE PREVALENCE OF RISK FACTORS OF ISHEMIG HEART DISEASE AMONG THE WORKERS OF SOLOTVINO SALT- MINES

M.M. Bletska

The work deals with the study of main risk factors of the prevalence of the ischemic heart disease among the workers of the salt- mines.

To reveal the peculiarities of the prevalence of the main risk factors of ischemic heart disease (dislypoproteidemia, arterial hypertension, excess body mass) 1452 workers of Solotvyno salt-mines were examined.

The study of the propagation of the ischemic heart disease and its risk factors among the salt-mine workers gives the possibility to work out the measures of primary and secondary prophylaxis of this disease in the region with "Chronic salt surrounding".